

liteit in de twintigste eeuw afgeleverd heeft dat zijn opname in het canon van de 'Grote Namen Van De Criminologie' niet kan uitblijven. Verplichte leesvoer voor *elk* criminoloog.

Tom DAEMS

F. TULKENS en T. MOREAU, *Droit de la jeunesse. Aide- Assistance- Protection*, Brussel, De Boeck & Larcier, 2000, 1143 p.

Voorliggend werk is een echte kanjer. Het is een lijvig en exhaustief werk dat de gehele problematiek van de jeugdbescherming in ons land behandelt. Het kan dan ook het best getypeerd worden als een echte *traité* of een overzichtswerk.

Droit de la jeunesse steunt op een vierdelige structuur. Een eerste belangrijk deel plaatst de Belgische jeugdbescherming en haar ontstaan in historisch perspectief. Hierbij wordt teruggegaan tot het einde van de 18e eeuw en de belangrijke ontwikkelingen in de 19e eeuw. Daarop wordt dieper ingegaan op de ontwikkelingen die het beschermingsmodel kende in de periode tussen 1912 en 1965. Veel aandacht wordt ook besteed aan het debat dat de moderne jeugdbescherming en haar praktijk met zich meebrengt en dat meestal onder de noemer van de modellendiscussie gevat wordt. Dit "inleidende" deel is dus in tegenstelling tot vele historische inleidingen zeer diepgaand uitgewerkt. De complexe geschiedenis van het beschermingsmodel wordt geschetst in haar meest fundamentele stappen en dit op een zeer stevig bibliografisch onderbouwde manier.

In het tweede deel van het werk komt de huidige en gefederaliseerde Belgische jeugdbescherming aan bod. Hierbij worden de ontwikkelingen in de verschillende gemeenschappen van ons land op het vlak van jeugdbescherming en -bijstand meer in detail geanalyseerd en besproken. Dit onderdeel van het werk van TULKENS en MOREAU biedt zodoende een interessant perspectief op de specificiteit van de ontwikkelingen in de verschillende gemeenschappen in ons land.

Deel drie van het complexe web van het jeugdrecht in meer positiefrechtelijke zin aan. Naast een bespreking en analyse van de verschillende wetgevende hervormingsinitiatieven tussen 1988 en 1994, wordt op inzichtelijke wijze geanalyseerd hoe het huidige jeugdrecht in elkaar zit. Tot slot wordt in dit deel ook dieper ingegaan op het huidige knooppunt in de discussie betreffende de hervorming van ons jeugdbeschermingstelsel en op de toekomst van een "nieuw" rechtsmodel ten aanzien van minderjarigen in onze maatschappij. Dit debat wordt op een brede en fundamenteel criminologische manier benaderd met aandacht voor de verschuivende en diverse logica die aan de basis liggen van de maatschappelijke reactie ten aanzien van minderjarigen. Uiteraard komen hier ook de voorstellen van de Commissie Cornelis en het Rapport Walgrave met zijn herstelrechtelijk alternatief aan bod.

Het laatste en veel beperkter deel van dit werk legt zich toe op de internationale regelgeving die misschien langzaam, maar steeds dwingender de praktijk en de hervorming van de Belgische jeugdbescherming mee is gaan sturen en bepalen.

Uiteraard werden er in dit werk keuzes gemaakt in het vatten en benaderen van het complexe domein van de Belgische jeugdbescherming. Deze keuzes betreffen in hoofdzaak het juridische perspectief op het jeugdrecht en de jeugd-

bescherming. Een meer criminologisch-sociologisch perspectief valt buiten de opzet. Zo wordt bijvoorbeeld niet ingegaan op de vraag hoeveel minderjarigen nu wel het voorwerp zijn (geweest) van interventies of nog wat deze interventies concreet betekenen voor deze jongeren? Ook blijft de rol van de wetenschap ("van het delinquente kind") in zowel de praktijk, het beleid als de hervormingen van de jeugdbescherming buiten beschouwing.

Zoals gezegd is dit een exhaustief werk, dat moeilijk in een notendop te vatten is. Het is ook geen ontspannings- of reflectieliteratuur die per se een plaats moet krijgen op het nachtkastje. Het is des te meer een basiswerk dat al wie op de één of andere manier betrokken is bij het domein van de jeugdbescherming steeds binnen handbereik zal houden. Een echte referentie voor het domein van het jeugdrecht.

Jenneke CHRISTIAENS
VUB, Vakgroep criminologie

J.A.E. VERVAELE en A.H. KLIP (red.), *Administratieve en strafrechtelijke samenwerking inzake fraudebestrijding tussen justitiële en bestuurlijke instanties van de EU-lidstaten*, Den Haag, Ministerie van Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, 2001, 323 p.

Het naar elkaar toegroeien van nationale rechtssystemen is een fenomeen dat geen enkele rechtspracticus onbekend is. Ook de dwarsverbindingen tussen verscheidene rechtstakken is niet nieuw. Wanneer deze twee ontwikkelingen zich echter parallel op het niveau van internationale samenwerking manifesteren, ontstaat een 'netwerk' van onderlinge verbindingen en raakvlakken. Wanneer de internationale rechtsinstrumenten derhalve niet op elkaar afgestemd zijn en overlappingen zich vormen, lijkt bijgevolg de rechtsbescherming en de rechtszekerheid van de burgers in het gedrang te komen.

Zoals uit de studie duidelijk naar voren komt is de scheidslijn tussen administratieve bijstand en rechtshulp in strafzaken erg ijl geworden. Toch veroorzaakt deze, voornamelijk nog formele afscheiding, moeilijkheden in de dagelijkse praktijk. In het onderhavige onderzoek wordt, aan de hand van een ontleding van de bestaande supranationale normering en een precieze landenanalyse, nagegaan welke consequenties dit meebrengt in het zich uitbreidende gebied van de fraudebestrijding, een misdadadvorm die bij uitstek de koorddanser kan genoemd worden op de grenslijn tussen strafrecht en bestuursrecht.

Een ontwikkeling die zich reeds enkele decennia geleden inzette en kenmerkend is voor de recente golf van globalisering vertoont alle symptomen van een tweesnijdend mes. Elementen van andere rechtssystemen worden immers, al dan niet volledig en al dan niet in dezelfde hoedanigheid, overgenomen in de eigen nationale wetgeving. Bovendien doet zich een gelijkaardige evolutie voor in een andere (meer horizontale) richting, met name tussen, op het eerste zicht uiteenlopende, rechtstakken. De strafrechtelijke bepalingen krijgen immers meer en meer greep op de regelgeving in bijvoorbeeld milieurecht, medisch recht en bestuursrechtelijke handhaving.

Via deze twee sporen is tevens de nauwe band tussen de strafrechtelijke en administratiefrechtelijke handhaving in meerdere staten tot uiting gekomen. Ook